

ЗАВДАННЯ Й ФУНКЦІЇ СУДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Наприкінці минулого століття у зв'язку з початком судово-правової реформи в Україні, прийняттям Конституції України, яка закріпила основні засади правової держави, суттєво змінилися підходи законодавця до визначення ролі суду в суспільстві. З органу боротьби зі злочинністю він поступово перетворився на орган захисту прав та свобод людини і громадянина, що знайшло своє закріплення у ст. 55 Конституції України. Як зазначено в рішенні Конституційного Суду України від 7 травня 2002 р. № 8-рп/2002, судовий захист прав і свобод необхідно розглядати як вид захисту державного. Згідно з ч. 2 ст. 55 Конституції України саме держава бере на себе такий обов'язок [27, с. 190].

Побудова правової держави України диктує необхідність розширення демократичних засад у сфері кримінально-процесуального регулювання, що зумовлює розвиток змагальної форми кримінально-процесуальної діяльності [4, с. 41]. Із цією метою за останні роки до чинного Кримінально-процесуального кодексу України внесено суттєві зміни, спрямовані на гармонізацію його з Конституцією й відповідними міжнародними стандартами у сфері прав людини та здійснення правосуддя. Зокрема, в досудових стадіях кримінального процесу розширено юрисдикцію суду, який позбавлено повноважень обвинувального характеру, суттєво змінено порядок перегляду судових рішень. Це зумовлює актуальність теми дослідження, необхідність ґрунтовного наукового аналізу місця й ролі суду в сучасному кримінальному процесі, з'ясування його завдань і характеру виконуваних функцій.

Указаним питанням присвячено роботи Ю.М. Грошевого, Н.А. Колоколова, В.О. Лазаревої, В.М. Лебедева, Л.М. Лобойка, І.Є. Марочкина, Т.В. Моїсєвої та інших учених [Див.: 4; 5; 10; 15; 17; 18; 20]. Проте проблема функцій судової влади в сучасному кримінальному процесі України залишається дискусійною, а її складність і багатогранність вимагає продовження наукового пошуку в цьому напрямку.

Посідаючи особливе місце в механізмі правозахисту, суд є єдиним органом держави, юрисдикція якого поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ч. 2 ст. 124 Конституції України). Це пояснюється винятковістю судової влади, її можливістю здійснювати судовий захист засобами й у порядку, що забезпечують реалізацію принципу верховенства права при вирішенні правових спорів, виконання державою обов'язку захисту прав і свобод людини.

Гарантований ст. 55 Конституції судовий захист становить собою універсальний юридичний засіб, за допомогою якого особі надається реальна можливість відстоювати свої права, свободи й законні інтереси. Він є гарантією щодо всіх інших конституційних прав і свобод, оскільки, як зазначено в рішенні Конституційного Суду України № 9-зп від 25 грудня 1997 р. (справа за зверненням жителів міста Жовті Води), суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права та свободи порушені чи порушуються, створено чи створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце ущемлення їх. Відмова суду в прийнятті позовних чи інших заяв, скарг, оформлених згідно з чинним законодавством, є порушенням права на судовий захист, яке згідно за ст. 64 Конституції України не може бути обмежено [27, с. 180-189].

Таким чином, із прийняттям Конституції й подальшим реформуванням на її підґрунті національного законодавства принципово змінилося призначення суду: він став державним органом, який, будучи самостійним і незалежним, забезпечує захист прав та свобод людини і громадянина. Виходячи з того, що за ст. 3 Основного Зауону права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, обґрунтовано вбачається теза, що через захист прав та свобод людини і громадянина, суд захищає й інтереси суспільства та держави.

Особливого значення це набуває у сфері кримінального судочинства яка найбільшою мірою несе ризики для її учасників – обмеження конституційних прав, застосування заходів кримінально-процесуального примусу тощо. Саме призначенням судової влади як гаранта забезпечення законності при провадженні по кримінальній справі й дотримання прав людини зумовлено суттєве розширення юрисдикції суду на досудових стадіях кримінального процесу. Якщо раніше він діяв лише в судових стадіях, здійснюючи функції вирішення справи (правосуддя) та судового контролю, то зараз відповідно до чинного законодавства суд виступає суб'єктом кримінально-процесуальної діяльності, який діє майже на всіх стадіях провадження по кримінальній справі. Це свідчить про посилення його ролі в захисті прав людини в кримінальному судочинстві.

Закріплення в чинному законодавстві категорій «судовий захист», «право на судовий захист» поряд з терміном «правосуддя» викликає необхідність з'ясування співвідношення цих понять в аспекті функціонального призначення судової діяльності. Дослідження даного питання ми спробуємо провести з позиції традиційного розуміння змісту терміна «функція» як виражених у законі основних напрямків процесуальної діяльності, що здійснюються з метою реалізації завдань кримінального судочинства суб'єктами, уповноваженими на ведення процесу або наділеними правами для активної участі у справах з метою захисту своїх законних інтересів [13, с. 23].

У юридичній літературі питання щодо функцій суду в сучасному кримінальному процесі є гостро дискусійним – від бачення його діяльності як монофункції до визначення системи функцій з різною кількістю їх видів. При цьому дослідники, які обстоюють точку зору щодо монофункції судової влади, також не є прихильниками однієї точки зору, оскільки в одному випадку стверджується, що єдиною функцією суду є правосуддя [17; с. 8], в інших – судовий захист [15, с. 32].

Що ж стосується поліфункціонального підходу, то в системі функцій суду в кримінальному процесі вирізняють: (а) правосуддя й судовий контроль [5, с. 12; 25, с. 19]; (б) правосуддя, судовий нагляд (під яким розуміють діяльність вищих судів по перегляду судових рішень, а також надання вищою судовою інстанцією керівних роз'яснень нижчим судам та іншим правозастосувачам з питань кримінального судочинства) та судовий контроль [21, с. 205]; (в) судовий контроль та забезпечення законності обмеження конституційних прав громадян (на досудових стадіях кримінального процесу) [26, с. 65]; (г) правосуддя, судовий контроль за законністю й обґрунтованістю застосування заходів процесуального примусу, правотворчість, тлумачення правових норм, офіційне посвідчення фактів, що мають юридичне значення, обмеження конституційної та іншої галузевої правосуб'єктності громадян [11, с. 463, 464].

Як уже було зазначено, прагнучи до створення судочинства змагального типу, а також з метою захисту конституційних прав його учасників незалежним і неупередженим органом, законодавець на досудових стадіях надав суду повноваження, які мають суттєву специфіку порівняно з його повноваженнями в судових стадіях кримінального процесу. Їх можна поділити на дві групи. До першої слід віднести ті, що пов'язані з вирішенням питання про проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів і застосування примусових заходів, які обмежують конституційні права людини, до другої – пов'язані з розглядом скарг на дії та рішення органу дізнання, слідчого чи прокурора. Так, огляд житла чи іншого володіння особи (ст. 190 КПК України), їх обшук (ст. 177 КПК України), примусова виїмка з житла та іншого володіння особи, виїмка документів, що становлять державну або банківську таємницю (ст. 178 КПК України), накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку (ст. 187¹ КПК України), направлення обвинуваченого на стаціонарну судово-медичну або судово-психіатричну експертизу (ст. 205 КПК України), застосування до підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу у виді взяття під варту (ст. 156 КПК України) здійснюються виключно за рішенням суду.

Предметом оскарження до суду й розгляду скарги протягом досудового провадження є постанови про порушення кримінальної справи, відмову в порушенні, її закриття, відмову в застосуванні заходів безпеки або їх скасування, затримання особи як підозрюваного.

З урахуванням того, що цей напрямок діяльності суду, на відміну від функції вирішення справи (ч. 2 ст. 16¹ КПК України), не отримав легального визначення, питання щодо характеру функціональних повноважень суду на досудових стадіях, як і підкреслювалося, є дискусійним.

Одна точка зору полягає в тому, що вищевказані повноваження є різновидом правосуддя й охоплюються його змістом як єдиної функції суду в кримінальному процесі [17, с. 8; 9, с. 27; 24, с. 98; 21, с. 206], а те, що судовий орган починає свою роботу ще на стадії попереднього розслідування, свідчить лише про високий ступінь розвитку правосудної діяльності, її системний характер [22, с. 103]. З перших етапів кримінально-процесуальної діяльності, як зазначає Л.М. Лобойко, суд повинен бути причетним до процесуальної діяльності, але в плані не виконання функції судового контролю, а забезпечення реалізації принципу змагальності [18, с. 160]. Інша точка зору базується на тому, що характер виконуваних на досудовому провадженні процесуально-правових дій суду, рішення, які він приймає в цій стадії, не пов'язані з вирішенням справи по суті, а тому й не можуть розглядатися як різновид правосуддя в його традиційному розумінні [10, с. 197]. Ця позиція вчених вбачається більш прийнятною, оскільки враховує специфіку кримінально-процесуальної діяльності суду в досудовому провадженні по кримінальній справі, яка дійсно відрізняє її від правосуддя. Останнє становить собою втілену в особливу процесуальну форму діяльність суду, яку він проваджує на демократичних засадах, і полягає в розгляді й вирішенні кримінальних справ і в застосуванні на підставі закону і згідно з правосвідомістю покарання осіб, винних у вчиненні злочину [13, с. 81]. Як правове поняття, правосуддя, за визначенням В.Я. Тація і Ю.М. Грошевого, характеризується наступними ознаками: це (а) вид державної діяльності, в якій реалізується судова влада; (б) особливий процесуальний порядок, чітко регламентований законом, що встановлює процедуру діяльності суду щодо розгляду й вирішення конкретних справ; (в) рішення, які має приймати тільки він [12; с. 288, 289]. Отже, сутність правосуддя виражається в тому, що це спосіб реалізації виключно судової влади, який чітко регламентовано законом і здійснюється у відповідній процесуальній формі. Його предметом є розгляд і вирішення кримінальної справи й саме з ним у сфері кримінального судочинства пов'язано вирішення питання про винність або невинність підсудного. У процесуальній юридичній літературі правильно підкреслено, що поняття “правосуддя” не вичерпується діяльністю суду першої інстанції, бо до нього слід включати й розгляд справи вищими судами [1, с. 28].

З огляду на це, можна дійти висновку, що в діяльності суду на досудовому провадженні по кримінальній справі такої ознаки правосуддя, як розгляд і вирішення справи, немає. Тому правильно вбачається теза, що будь-який різновид контролю з боку судових установ не є вирішенням по суті обвинувачення, яке є у справі. Ось чому такий контроль не може розглядатися як будь-який різновид провадження правосуддя по кримінальній справі [7, с. 20]. Що ж стосується судового розгляду подання про проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, то тут не діють і такі принципи судочинства, як гла́сність і змагальність.

При з'ясуванні правової природи діяльності суду на досудових стадіях слід урахувувати, що вона не є однорідною, оскільки в одних випадках суд приймає власне рішення про проведення тієї чи іншої слідчої дії, оперативно-розшукового заходу або застосування заходу процесуального примусу, а в інших – здійснює контрольні повноваження, перевіряючи законність рішень і дій органів дізнання, досудового слідства й прокурора шляхом розгляду скарг учасників кримінально-процесуальної діяльності. Разом із тим більшість науковців визначають цю діяльність суду як судовий контроль [25; 19, с. 40-44], поділяючи його на два різновиди залежно від специфіки засобів реалізації, завдань і процесуальних рішень. Діяльність суду, пов'язана з вирішенням питання щодо проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів і застосування запобіжного заходу у виді взяття під варту, отримала назву “попередній (дозвільний) судовий контроль”, а пов'язана з розглядом скарг – “подальший контроль” у межах стадії досудового розслідування. Є й інша точка зору, прихильники якої вважають, що на досудовому провадженні суд виконує функції судового контролю й судового нагляду. Виконуючи судовий нагляд, суд несе відповідальність за законність та обґрунтованість дій, дозволяючи органу розслідування їх провадження. Що ж стосується судового контролю, то він має місце там, де суд не приймає власного рішення, а лише перевіряє законність дій і рішень органів досудового розслідування [23, с. 51].

Проте зазначені позиції, на нашу думку, не є беззаперечними, оскільки правовий характер діяльності суду, пов'язаної з вирішенням питання про проведення слідчих або оперативно-розшукових заходів, не зовсім відповідає ознакам контрольної чи наглядової діяльності. Аналізуючи правову природу судового контролю, В.М. Горшеньов та І.Б. Шахов обґрунтовано зазначили, що він є однією з форм контролю державного, який виражається в безпосередній перевірці законності й обґрунтованості індивідуальних правових актів і дій посадових осіб органів управління, що може мати супутній характер, якщо при розгляді судом цивільних та кримінальних справ виявляються факти порушення законності у сфері державного управління [3, с. 150]. Що ж до судового розгляду подання органу дізнання чи досудового слідства про проведення слідчих дій або оперативно-розшукових заходів, то ця діяльність суду позбавлена контрольного характеру в традиційному його значенні. Суд вивчає надані йому документи, аналізує докази, за необхідності вислуховує слідчого, прокурора і приймає власне рішення, на підставі якого й обмежуються конституційні права людини. По суті, суд в даному випадку виступає гарантом забезпечення законності обмеження права, що має важливе значення як для дотримання прав людини при провадженні по кримінальній справі, так і для вирішення питання допустимості доказів, отриманих в ході слідчої дії або оперативно-розшукового заходу.

Поняття «судовий контроль», таким чином, має застосовуватися лише щодо перевіркової діяльності суду, тобто при вирішенні ним скарг учасників кримінального процесу на дії або рішення органу дзнання, слідчого чи прокурора. Саме з реалізацією перевіркової діяльності пов'язують судовий контроль Ю.М. Грошевий та І.С. Марочкін: розглядаючи по суті скарги заінтересованих у справі осіб на зазначені в законі рішення органу дзнання, слідчого чи прокурора, суддя тим самим перевіряє додержання вимог закону при провадженні у справі, в разі необхідності відновлює порушені права особи [5, с. 13,14].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що з урахуванням специфіки вищевказаних напрямків діяльності суду на досудовому провадженні, вони не можуть характеризуватися як єдина його функція – судовий контроль. Тому більш правильною нам вбачається точка зору Д.В. Філіна, який запропонував розрізняти ці напрямки судової діяльності і вважати судовий розгляд подання органу дзнання, слідчого чи прокурора про проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів або застосування взяття під варту як забезпечення судом законності обмеження конституційних прав громадян. На думку науковця, суд у досудових стадіях кримінального процесу виконує дві функції – судового контролю й забезпечення законності обмеження конституційних прав громадян [26, с. 65].

Характеризуючи зазначені напрямки діяльності суду як самостійні функції, більшість правознавців підкреслюють їх призначення – захист прав та свобод людини і громадянина [10, с. 197; 25, с.19]. Саме в цьому, з нашого погляду, полягає соціальна потреба, зумовлена визнанням людини вищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України). Забезпечення задоволення цієї потреби суспільства і є завданням суду як органу державної влади, до виключної компетенції якого належить відправлення правосуддя. Підтвердження правильності такого висновку знаходимо у ст. 2 Закону «Про судоустрій України», де завдання суду знайшли нормативне визначення: суд, здійснюючи правосуддя, на засадах верховенства права, захищає гарантовані Конституцією й законами України права та свободи людини і громадянина, права й законні інтереси юридичних осіб, суспільства й держави в цілому. Варто наголосити, що завдання суду сформульовано законодавцем в узагальненому вигляді, незалежно від форми судочинства. Звернення до суду в установленому законом порядку зобов'язує його виконати певні процесуальні дії і прийняти відповідне рішення, чим забезпечити захист прав і законних інтересів фізичної чи юридичної особи, суспільства й держави.

Єдність завдань суду зумовлює також єдність функції судової влади, якою, на нашу думку, є судовий захист. Його сутність і значення можуть бути правильно визначені лише в контексті доктрини правової держави й з урахуванням місця суду в системі поділу влади. У правовій державі судовий захист є конституційною функцією судової влади і становить собою основний напрямок її діяльності, що реалізується шляхом провадження правосуддя у формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального й конституційного судочинства.

Ми поділяємо точку зору В.О. Лазаревої, яка зазначає, що судовий захист є основним напрямком функціонування судової влади в кримінальному процесі [16, с. 10]. З розвитком правової науки ця позиція поступово отримує все більше прибічників [Див.: 20, с. 11; 9, с. 20, 21; 6, с. 39-41].

За визначенням В.П. Кашепова, захисна діяльність суду складається з декількох елементів: а) попередження порушення прав; б) поновлення порушеного права; в) скасування підзаконних нормативних актів у випадку їх невідповідності закону (визнання їх недійсними); г) відшкодування шкоди, в тому числі й моральної, спричиненої громадянину; д) вирішення питання про відповідальність порушника прав громадянина [8, с. 69].

Як особливий вид державно-правового захисту, судовий захист реалізується у специфічних формах, притаманних виключно судовій владі. У кримінальному судочинстві вони мають свою особливість, оскільки крім судових стадій юрисдикція суду, як уже відзначалося, поширюється й на досудове провадження. Як вбачається, такими формами реалізації судового захисту є правосуддя, судовий контроль за діями й рішеннями органів дзнання, досудового слідства та прокурора, а також вирішення питання про доцільність обмеження конституційних прав учасників кримінально-процесуальної діяльності шляхом проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів чи застосування запобіжного заходу у виді взяття під варту.

Спираючись на наведені міркування, спробуємо виокремити характерні риси судового захисту, що відрізняють його від будь-яких інших видів державного захисту:

– *специфічний суб'єкт*, яким є суд, що: (а) посідає особливе місце в системі поділу державної влади, яке виражається в тому, що судова влада, будучи між двома іншими гілками влади державної, стримує їх у прагненні до абсолютизації, а також знаходиться між ними і людиною [16, с. 16]; (б) у соціальному плані є органом, основним призначенням якого є забезпечення й захист прав людини, інтересів суспільства й держави; (в) у процесуальному – є суб'єктом кримінально-процесуальної діяльності, до виключної компетенції якого віднесено вирішення питання щодо винності особи у вчиненні злочину, притягнення її до кримінальної відповідальності, обмеження конституційних прав; (г) здійснює складну за характером діяльність, яка є не тільки правозастосовчою, а певною мірою і правотворчою (особливо це стосується Верховного Суду України);

– *необмежений предмет*, який поширюється не тільки на права й законні інтереси особи; не менш важливим, як зазначає В.М. Кудрявцев, є й захист судом інтересів суспільства, держави, права [14, с. 112];

– *особливі форми реалізації* шляхом здійснення правосуддя, судового контролю й вирішення питання про доцільність обмеження конституційних прав громадян на досудовому провадженні по кримінальній справі;

– *установлений законом порядок розгляду судом справи*, який має значення гарантії забезпечення прав і законних інтересів учасників процесу, а також правового становища особи при відправленні правосуддя, що виявляється в детальній правовій регламентації її процесуальних прав та обов'язків;

– *доступність судового захисту*, яка в процесуальному аспекті виражається у свободі оскарження рішень, прийнятих при провадженні по кримінальній справі, нормативному закріпленні вимог щодо змісту судових рішень тощо;

– *стабільність акта судової влади*, можливість його скасування або внесення до нього змін виключно самою ж судовою владою;

– *преюдиціальний характер судових рішень*, під яким розуміють таку їх властивість, згідно з якою встановлені в ньому обставини можуть бути покладені в основу наступного рішення, що виноситься без повторної перевірки [2, с. 28].

Виконання функції судового захисту в процесуальному плані означає, що суд має бути активним суб'єктом кримінального процесу, а його ініціатива повинна бути пов'язана із забезпеченням захисту прав та законних інтересів учасників кримінально-процесуальної діяльності. Постійним рефреном опонентів цієї точки зору є те, що в змагальному процесі суд не виконує активної ролі, а лише оцінює докази, представлені йому сторонами, і на підставі цього приймає рішення. Проте здійснення ним функції судового захисту є практично неможливим при його пасивній участі в процесі, оскільки захищеність осо-

би багато в чому визначається демократичними правилами судочинства, дискреційними повноваженнями суду, які надають йому можливості виконувати державний обов'язок захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави та суспільства. Тому не є, на наш погляд, проявом судом функції обвинувачення при наданні потерпілому або його представнику допомоги в збиранні доказів за відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення або при його зміні. Як вбачається, у даному випадку обвинувальний ухил у діяльності суду об'єктивно зумовлено здійсненням ним функції судового захисту прав та законних інтересів потерпілого. Процесуальна активність суду є неприпустимою лише у разі підміни активності державного обвинувача. Що ж до будь-якого іншого учасника кримінально-процесуальної діяльності, то при дотриманні певних умов вона є виправданою правозахисним характером діяльності суду в кримінальному процесі.

Список літератури: 1. Альперт С.А. Кримінально-процесуальні функції: поняття, система, суб'єкти. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1995. – 28 с. 2. Бережний О.І. Преюдиціальність судових рішень у кримінальних справах. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2004. – 176 с. 3. Горшенев В.М., Шахов І.Б. Контроль як правова форма діяльності. – М.: Юрид. лит., 1987. – 175 с. 4. Грошевой Ю.М. Проблеми розвитку змагальності в кримінально-процесуальній діяльності // Матеріали наукових семінарів та «круглих столів», проведених НЮАУ спільно з Акад. прав. наук України в рамках Фестивалю науки. 15-16 трав. 2007 р. – Х.: Право, 2007. – С. 41-43. 5. Грошевий Ю.М., Марочкін І.С. Органи судової влади в Україні. – К.: Ін Юре, 1997. – 20 с. 6. Гуськова А.П., Муратова Н.Г. Судебное право: история и современность судебной власти в сфере уголовного судопроизводства. – М.: ИГ «Юрист», 2005. – 176 с. 7. Зинатуллин З.З., Зезянов В.В. Судебная власть и правосудие по уголовным делам: соотношение с судебным контролем // Рос. судья. – 2005. – № 5. – С. 19-24. 8. Кашенов В.П. Институт судебной защиты прав и свобод граждан и средства ее реализации // Гос - во и право. – 1998. – № 2. – С. 66-71. 9. Ковтун Н.Н. Судебный контроль в уголовном судопроизводстве России. – Н.Новгород, 2002. – 160 с. 10. Колоколов Н.А. О праве, суде и правосудии. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2006 – 687 с. 11. Конституционное право: Учебник / Отв. ред. В.В.Лазарев. – М.: Юристь, 1999. – 592с. 12. Конституційне право України /За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодики. – К.: Укр. центр правн. студій, 1999. – 376 с. 13. Кримінальний процес України: Підручник. / За ред. Ю.М.Грошевого та В.М.Хотенця. – Х.: Право, 2000. – 496 с. 14. Кудрявцев В.Н. Стратегии борьбы с преступностью. – М.: Наука, 2005. – 180 с. 15. Лазарева В.А. Судебная власть и ее реализация в уголовном процессе. – Саратов: Самар. ун-т, 1999. – 136 с. 16. Лазарева В.А. Теория и практика судебной защиты в уголовном процессе. – Самара: Самар. ун-т, 2000. – 232 с. 17. Лебедев В.М. Судебная защита свободы и личной неприкосновенности граждан на предварительном следствии. – М., 2001. – 176 с. 18. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальна компетенція: Монографія. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 188 с. 19. Маляренко В., Пилипчук П. Межі судового контролю за додержанням прав і свобод людини в стадії попереднього розслідування кримінальної справи // Право України. – 2001. – № 4. – С. 40-44. 20. Моисеева Т.В. Объективность и беспристрастность суда первой инстанции. – М.: Юрлитинформ, 2006. – 152 с. 21. Назаров А.Д. Влияние следственных ошибок на ошибки суда. – СПб: Юрид. центр Пресс, 2003. – 323 с. 22. Смирнов А.В., Калиновский К.Б. Уголовный процесс: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2004. – 697 с. 23. Соловьева А.Б., Токарева М.Е., Халиулин А.Г., Якубович Н.А. Законность в досудебных стадиях уголовного процесса России. – М.-Кемерово, 1997. – 124 с. 24. Судебная власть /Под ред. И.Л.Петрухина. – М.: ООО «ТК Велби», 2003. – 720 с. 25. Тумянц А.Р. Контрольні функції суду у сфері кримінального судочинства. – Х.: Основа, 2000. – 108 с. 26. Філін Д.В. Функції суду в досудових стадіях кримінального процесу // Право України. – 2005. – № 1. – С. 63-65. 27. Чаюн М.Г., Кириченко Ю.М., Кидисюк Р.А. та ін. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях і висновках (1997-2003 роки). – К.: Атіка, 2003. – 336 с.

Надійшла до редакції 27.12.2007 р.